

Relaties & seksualiteit

Als voorziening willen we aandacht hebben voor alle facetten van welzijn en ontwikkeling: relatie & seksualiteit is daar een belangrijk onderdeel van. Ook op dit levensdomein moeten jongeren ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Dit betekent voor ons de uitdaging om dit thema, hun noden,... bespreekbaar te maken en ruimte te geven op een manier die past bij de leeftijd, het ontwikkelingsniveau van de jongere én het eigene van onze collectieve woonvorm. Een leefgroep heeft immers eigen grenzen, soms anders dan in een thuissituatie.

Voorbeelden van belangrijke 'normale' gezonde doelen zijn voor ons:

- Dat jongeren zich goed voelen in hun lichaam.
- Dat jongeren hun eigen grenzen beseffen op lichamelijk vlak: wat vind ik wel/niet leuk.
- Dat jongeren leren alert te zijn voor en respect te tonen voor de grenzen van anderen.
- Dat jongeren op stevige, weerbare wijze kunnen zeggen wat ze prettig vinden en wat niet.
- Dat jongeren op een gezonde manier kunnen omgaan met privacy en gevoelig zijn voor wat toon/zeg/doe je al dan niet in publiek ruimtes – wat deel je wel/niet met vreemden.
- Dat jongeren op een gezonde manier nieuwsgierig (mogen) zijn naar relaties en seksualiteit.
- Dat jongeren met hun vragen en twijfels rond seksualiteit volwassenen in vertrouwen kunnen nemen.
- Dat ouders/begeleiders dit thema bespreekbaar durven en kunnen maken.

Nauw overleg met ouders

Seksualiteit en relaties zijn bij uitstek ook een domein waar ouders, cultuur, families, ... eigen waarden en normen in willen doorgeven. Als voorziening willen we hier dus steeds handelen in nauw overleg met de context. Dit met een open luisterende basishouding, zonder daarbij evenwel steeds samen te vallen met het standpunt van ouders/familie. We verwachten van alle medewerkers, bewoners en ouders een niet-discriminerende houding, ook op grond van seksuele oriëntatie.

Wanneer we in ouder-kind relaties dingen zien die ons niet leeftijdsadequaat lijken, maken we dit bespreekbaar in gezinsgesprekken.

Open communicatie binnen teams als must

Tussen teamleden kan er ook een groot verschil zitten in waarden en normen, wat soms tot handelingsverlegenheid kan leiden: wat accepteer ik van jongeren en wat niet?

Als begeleider kunnen we ook eens botsen op situaties en vragen rond omgaan met privacy, lichamelijkeid, ... Mag ik jongeren een nachtzoen geven, een goede knuffel als troost? Tijdens teamvergaderingen of overleg met collega's gaan we om met mogelijke twijfels. We kunnen ook met jongeren op voorhand of achteraf zaken bespreken. We kiezen er bewust voor om geen lijstje te maken met 'wat kan wel en wat kan niet'. Dit hangt zoveel af van persoonlijkheid en ontwikkelingsniveau. We geloven vooral in open communicatie, het bespreekbaar maken van dingen die botsen met eigen waarden en normenkader.

Met iedere nieuwe medewerker die in direct contact komt met de minderjarigen, dus ook de logistieke collega's in huis, wordt de visietekst binnen een aanvaardbare termijn na aanwerving besproken. Na deze voorstelling weet de nieuwe collega welke houding van hem of haar wordt verwacht aan te nemen t.o.v. de jongeren.

1. Aandacht voor relaties en seksualiteit binnen onze basiswerking

Relaties aangaan, grenzen durven aangeven, afstand/nabijheid ten aanzien van anderen, ... is een permanent thema dat aan bod komt in huis en tijdens IB-momenten.

In het handelingsplan en evolutieverslag krijgt het verloop van seksuele ontwikkeling bij jongere en bij het gezin een plaats binnen het totale ontwikkelingsgegeven.

- Hoe stellen ouders grenzen?
- Hoe verloopt de communicatie in het gezin, wat is (on)bespreekbaar?
- Hoe sensitief voelen ouders de ontwikkelingsnoden aan passende zorg?
- Hoe goed werken ouders onderling samen, hoe goed lukt het hen om op één lijn te geraken?

We verwachten van alle begeleiders een open, luisterende basishouding als jongeren vragen hebben rond seks. We voorzien in passend voorlichtingsmateriaal.

Elke leefgroep heeft een duidelijk maar beperkt kader rond relaties, seksualiteit, ... Wat is passend en wat kan niet. Deze regels staan in de onthaalbrochure, zijn duidelijk voor de jongere en worden bij start van de opname nog eens overlopen door de IB.

Minimaal behandelen deze regels voor kamertraining:

- Extern bezoek ontvangen
- Hoe omgaan als we vragen hebben rond vriendjes
- (G)een IB-gesprek op de kamer
- Knuffel, afscheidszoen, elkaar eens vastpakken
- Bezoek op de kamer, respect voor de privacy
- Gepaste kledij
- Afspraken/vorming rond bezoek van websites en voeren van chatsessies
- Masturbatie en pornografische beelden
- Homoseksualiteit
- Een koppeltje in huis

We willen jongeren gevoelig maken voor privacy, intimiteit. Wat deel je niet zomaar met anderen? We hechten er dan ook veel belang aan dat elke jongere een eigen, individuele kamer heeft. Het is belangrijk dat kinderen al heel vroeg goede gewoontes aanleren om met het eigen lichaam en de eigen privacy om te gaan.

Als medewerkers hebben we een belangrijke voorbeeldfunctie:

- Vertrouwelijke info wordt niet besproken in de gangen, bureaus met open deuren of leefgroepen,...
- Documenten slingeren niet rond
- Vertrouwelijke gesprekken gebeuren met gesloten deuren
- ...

We verwachten van elke begeleider dat hij niet-passend gedrag tussen jongeren markeert en benoemt. Twijfels worden afgetoetst met een collega op dienst of op teamvergadering. Als gedeeld kader hanteren we daarbij het vlaggensysteem van Sensoa, dat zich baseert op zes criteria. Afhankelijk van de weging wordt gedrag beoordeeld als groen, geel, rood of zwart. We definiëren **seksueel grensoverschrijdend gedrag** als elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in

verbale, non-verbale of fysieke zin, waar aan één of meer van de zes volgende criteria niet wordt voldaan:

- Wederzijdse toestemming
- Vrijwilligheid
- Gelijkwaardigheid
- Contextadequaaf
- Leeftijdsadequaaf
- Zelfrespect

Als **seksueel misbruik** beschouwen we elke vorm van seksueel gedrag, opzettelijk of onopzettelijk, waar geen wederzijdse toestemming voor bestaat en/of een andere manier afgedwongen en/of het slachtoffer in een afhankelijkheidsrelatie staat of veel jonger is.

Beslissingen over anticonceptie worden genomen tussen ouders, arts en jongere. We stimuleren steeds een open dialoog hierover tussen ouders en jongere en bevragen dit actief in onze medische vragenlijst bij de start. We informeren jongeren over hun rechten om vanaf een bepaalde leeftijd zelf autonoom stappen te zetten op dit vlak.

Wanneer we merken dat vb. het dagelijks nemen van de pil moeilijk loopt en veel herinnering vraagt, kaarten we dit aan bij de ouders en jongere, met de vraag naar een ander voorbehoedsmiddel.

Wat als jongere condooms vraagt? Op de eerste plaats zullen we ook ondersteunen door te informeren (waar te vinden) of wanneer en hoe babbel ik daarover met mijn ouders. Wij beschikken hierover binnen Studio 16.

Er is aandacht voor privacy tijdens het wassen, verzorgen, slapen, persoonlijke gesprekken, binnenkomen van de kamer. Toezicht op persoonlijke hygiëne gebeurt steeds met respect voor de privacy. In de tevredenheidsmeting is 'privacy' een te bevragen thema. Voorbeeldvragen zijn:

- Komen er soms mensen op je kamer terwijl je dat niet wil?
- Kan je rustig alleen telefoneren?
- Mag je alleen zijn met je lief?
- Wordt er persoonlijke informatie over jou of je gezin gevraagd/verteld terwijl er anderen in de buurt zijn.?

Nieuwe medewerkers krijgen deze visietekst aangereikt als kader. Voor individuele of collectieve vormingsvragen werken we samen met Sensoa.

3. Preventieve maatregelen

Opnamebeleid

- Plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag worden niet a priori geweigerd. Het moet de medewerkers er toe aan zetten om vooraf een strategie van aanpak uit te werken en die terug te koppelen aan alle betrokkenen, niet in het minste aan de pleger zelf.
- Dit vereist enige omzichtigheid, er mee rekening houdend dat de veiligheid van de bewoners zo sterk mogelijk dient verzekerd te worden.

Opnamegesprek

- Jongeren worden bij het eerste gesprek op de hoogte gebracht dat naast de IB ieder andere medewerker kan fungeren als aanspreekpunt.
- De ideeënbus die in sommige afdelingen wordt gebruikt, kan ook ingeschakeld worden als 'beginnen spreken' moeilijk valt.

Werking

- De werking laat toe dat er informele en formele gesprekken plaatsvinden met de bewoners. Dit gebeurt individueel en in groep. De begeleider waakt er over dat hierbij geregeld thema's als weerbaarheid, zelfredzaamheid, eigen grenzen stellen, respect voor de grenzen van anderen, seksuele voorlichting,... aan bod komen.
- Indien nodig en als de jongere dit aangeeft worden hieraan individuele- of groepstrainingen aan verbonden.

Vorming

- Ieder team maakt zich het Vlaggensysteem van Sensoa eigen.
- Bespreekbaarheid op teamvergadering.

Computers met internet in de leefgroep.

- Afspraken rond controle, ongewenste websites en chatsessies

Investeren in samenwerking met Sensoa en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling.

Selectie van medewerkers:

- Uittreksel strafregister, standaard een contact met vorige werkgever, thema seksualiteit komt aan bod in het sollicitatiegesprek

4. Hoe reageren na incidenten?

Kinderen kunnen op een laagdrempelige manier melding maken van een probleem en weten hoe de verdere afhandeling verloopt. "Je kan altijd je IB aanspreken. Sommige thema's bespreek je misschien liever met een mannelijke/vrouwelijke begeleider en ook dat is OK".

Er gebeurt een registratie van deze incidenten die centraal wordt beheerd.

Er is een standaardprotocol dat houvast geeft. Dit protocol verschilt naargelang de aard van het incident

1. Incident tussen twee jongeren
2. Incident tussen jongere en medewerker
3. Incident tussen jongere en externe, niet verbonden aan de voorziening

In ieder protocol is er aandacht voor volgende thema's:

- Veiligheid
- Communicatie
- Zorg naar alle partijen
- Samenwerking met andere diensten

5. Registratie

Ieder incident dat verwijst naar grensoverschrijdend gedrag wordt dubbel geregistreerd.

a. Op feitelijkheid

Alle gegevens met betrekking tot beschrijving van de probleemsituatie, afhandeling en opvolging worden bewaard in het persoonlijk dossier van betrokken minderjarigen, zowel 'dader' als 'slachtoffer'.

Deze gegevens worden vernietigd samen met het dossier van de betrokkenen, 5 jaar na het bereiken van de meerderjarigheid.

b. Geanonimiseerd

Centraal wordt een lijst bijgehouden met datum van de aanmelding van de feiten, het geslacht en leeftijd van betrokkenen en de afdeling waar de minderjarigen worden begeleid.

Deze gegevens worden vernietigd 5 jaar na de datum dat de feiten werden gemeld.

6. Evaluatie

De 'Visietekst Relatie en Seksualiteit' met inbegrip van het drievoudig Handelingsprotocol, wordt jaarlijks geëvalueerd tijdens de maand december.

De evaluatie gebeurt op twee niveau's:

1. Team of afdeling

De evaluatie wordt gevoerd, tijdens een teamvergadering, door de begeleiders die deel uitmaken van het betrokken team.

Richtinggevende, niet beperkende, invalshoeken kunnen zijn:

- Welke bedenkingen komen steeds terug als de visie wordt voorgesteld aan nieuwe bewoners, ouders en medewerkers? Stellen we een aanpassing voor?
- Is de visie nog actueel ifv. mogelijke wijzigingen in de werking, maatschappelijke context?
- Is onze werk- en zienswijze nog visiegericht?
- Zijn we consequent omgesprongen met de bepalingen in het handelingsprotocol in geval van SGOG?
- Is er behoefte aan bijkomende vorming of opleiding?
- ...

2. Stafteam

Alle afdelingen zijn vertegenwoordigd door de hoofdbegeleider of teamverantwoordelijke in het Stafteam. De evaluatie vindt plaats na de evaluaties in de teams.

Richtinggevende, niet beperkende, invalshoeken kunnen zijn:

- De resultaten van de evaluaties gevoerd in de afdelingen.
- Vaststellen van zwaktes en sterktes van de huidige visie en ingesloten handelingsprotocollen
- Detecteren van vormingsbehoefte
- ...